

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

BÉ THIỆN TUÂN

**NGHIÊN CỨU ĐỀ XUẤT MỘT SỐ NGUYÊN TẮC
VÀ GIẢI PHÁP ĐỒNG QUẢN LÝ TẠI VƯỜN
QUỐC GIA BA BÈ, TỈNH BẮC KẠN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC LÂM NGHIỆP

THÁI NGUYÊN - 2013

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

BÉ THIỆN TUÂN

**NGHIÊN CỨU ĐỀ XUẤT MỘT SỐ NGUYÊN
TẮC VÀ GIẢI PHÁP ĐỒNG QUẢN LÝ TẠI
VƯỜN QUỐC GIA BA BỂ, TỈNH BẮC KẠN**

Chuyên ngành: Lâm học

Mã số: 60.62.02.01

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC LÂM NGHIỆP

**Người hướng dẫn khoa học: 1. TS. Nguyễn Văn Thái
2. TS. Hồ Ngọc Sơn**

THÁI NGUYÊN - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan: Bản luận văn thạc sĩ “*Nghiên cứu đề xuất một số nguyên tắc và giải pháp đồng quản lý tại Vườn Quốc Gia Ba Bể tỉnh Bắc Kạn*” là công trình nghiên cứu thực sự của cá nhân tôi, được thực hiện trên cơ sở nghiên cứu lý thuyết, nghiên cứu khảo sát tình hình thực tiễn và dưới sự hướng dẫn khoa học của TS.Nguyễn Văn Thái và TS. Hồ Ngọc Sơn các số liệu, kết quả nêu trong luận văn đều là trung thực.

Thái nguyên, ngày 10 tháng 10 năm 2013

Tác giả luận văn

Bế Thiện Tuân

LỜI CẢM ƠN

Luận văn này được hoàn thành tại Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên theo chương trình đào tạo Cao học Lâm nghiệp khóa 19, từ năm 2011 - 2013.

Trong quá trình học tập và thực hiện luận văn, tác giả đã nhận được sự quan tâm, giúp đỡ của Ban giám hiệu, Phòng quản lý Đào tạo sau đại học, các thầy giáo, cô giáo thuộc khoa Lâm Nghiệp - trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên. Nhân dịp này, tác giả xin chân thành cảm ơn về sự giúp đỡ quý báu đó.

Trước hết, tác giả xin dành tình cảm chân thành của mình tới TS. Nguyễn Văn Thái và TS. Hồ Ngọc Sơn - người hướng dẫn khoa học, đã tận tình hướng dẫn và truyền đạt những kiến thức quý báu, giúp đỡ tác giả hoàn thành luận văn này.

Xin gửi lời cảm ơn tới tập thể cán bộ, công chức viên chức, Ban Giám đốc VQG Ba Bể, UBND xã Nam Mẫu, huyện Ba Bể tỉnh Bắc Kạn đã tạo mọi điều kiện giúp đỡ tác giả trong suốt quá trình học tập và triển khai thu thập số liệu ngoại nghiệp phục vụ đề tài luận văn.

Cuối cùng, tác giả xin chân thành cảm ơn sự quan tâm, động viên, giúp đỡ của người thân trong gia đình và các bạn bè, đồng nghiệp trong suốt thời gian học tập và thực hiện đề tài luận văn.

Xin chân thành cảm ơn!

Thái nguyên, ngày 10 tháng 10 năm 2013

Tác giả luận văn

Bé Thiện Tuân

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	vii
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	viii
MỞ ĐẦU.....	1
Chương 1 TỔNG QUAN TÀI LIỆU	4
1.1. Nhận thức chung về đồng quản lý	4
1.2. Nghiên cứu đồng quản lý tài nguyên rừng trên thế giới	6
1.3. Nghiên cứu đồng quản lý tài nguyên rừng ở Việt Nam.....	10
1.4. Nhận xét đánh giá chung	13
1.5. Điều kiện tự nhiên của khu vực Vườn quốc gia Ba Bể, tỉnh Bắc Kạn	14
1.5.1. Vị trí địa lý, phạm vi ranh giới và diện tích	14
1.5.2. Đặc điểm địa hình.....	14
1.5.3. Đặc điểm khí hậu, thủy văn.....	15
1.5.4. Địa chất, đất đai	15
1.5.5. Thảm thực vật rừng	16
1.5.6. Tài nguyên thực vật rừng.....	17
1.6. Điều kiện kinh tế xã hội	18
1.6.1. Đặc điểm dân tộc, dân số và lao động	18
1.6.2. Đặc điểm kinh tế.....	18
1.7. Tình hình kinh tế xã hội xã Nam Mẫu.....	19
1.7.1. Vị trí địa lý.....	19
1.7.2. Địa hình	19
1.7.3. Dân số.....	19
1.7.4. Cơ sở hạ tầng.....	19
1.7.5. Tình hình dân sinh	20

1.8. Đánh giá, nhận xét chung	21
1.8.1. Thuận lợi.....	21
1.8.2. Khó khăn	21
Chương 2 NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	23
2.1. Nội dung nghiên cứu.....	23
2.2. Phạm vi và địa điểm nghiên cứu.....	23
2.4. Phương pháp nghiên cứu	23
2.4.1. Cách tiếp cận và phương hướng giải quyết vấn đề	23
2.4.2. Các phương pháp nghiên cứu cụ thể	24
2.4.3. Phương pháp kế thừa tài liệu.....	25
2.4.4. Thu thập tài liệu, thông tin ngoại nghiệp.....	25
2.4.5. Phân tích số liệu và viết báo cáo	27
Chương 3 KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	28
3.1. Thực trạng công tác quản lý và sử dụng tài nguyên rừng, những nguy cơ và thách thức.....	28
3.1.1. Sự phụ thuộc của người dân vào rừng.....	28
3.1.2. Cơ cấu tổ chức và lực lượng quản lý.....	31
3.1.3. Kết quả công tác quản lý bảo vệ rừng tại VQG Ba Bể (2010 – 2012)..	32
3.1.4. Thuận lợi, khó khăn, cơ hội, thách thức trong công tác quản lý bảo vệ rừng tại Vườn Quốc Gia Ba Bể tỉnh Bắc Kạn.....	35
3.2. Phân tích thể chế, kiến thức bản địa của cộng đồng người dân địa phương trong công tác bảo vệ và phát triển rừng	37
3.2.1. Kiến thức và thể chế trong hoạt động hái lượm	37
3.2.2. Kiến thức và thể chế trong săn bắt	37
3.2.3. Kiến thức và thể chế trong hoạt động sản xuất nương rẫy	38
3.2.4. Tập quán canh tác lúa nước và chăn nuôi	39
3.2.5. Trong khai thác sử dụng lâm sản.....	39
3.2.6. Kiến thức bản địa về nghề dệt thổ cẩm	40
3.2.7. Hệ thống quản lý thôn làng	41

3.3. Cơ sở khoa học và thực tiễn đồng quản lý rừng tại Vườn quốc gia Ba Bể tỉnh Bắc Kạn.....	41
3.3.1. Cơ sở khoa học và thực tiễn	41
3.3.2. Cơ sở lý luận.....	43
3.3.3. Cơ sở pháp lý về đồng quản lý	45
3.4. Đánh giá vai trò tiềm năng hợp tác và những mâu thuẫn tiềm tàng của các bên liên quan đến đồng quản lý TNR tại Vườn quốc gia Ba Bể, tỉnh Bắc Kạn ...	47
3.4.1. Phân tích mối quan tâm của các bên liên quan.....	47
3.4.2. Vai trò của các bên liên quan	49
3.4.3. Phân tích mâu thuẫn và khả năng hợp tác giữa các bên liên quan	53
3.5. Nghiên cứu, đề xuất một số nguyên tắc và giải pháp thực hiện đồng quản lý rừng tại Vườn quốc gia Ba Bể, tỉnh Bắc Kạn	55
3.5.1. Đề xuất một số nguyên tắc thực hiện đồng quản lý rừng.....	55
3.5.2. Đề xuất một số giải pháp thực hiện đồng quản lý rừng	58
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	73
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	76

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

BQL	Ban quản lý
BVR	Bảo vệ rừng
BV&PTR	Bảo vệ và phát triển rừng
KT- XH	Kinh tế - Xã hội
KHKT	Khoa học kỹ thuật
KBT	Khu bảo tồn
LSNG	Lâm sản ngoài gỗ
TNTN	Tài nguyên thiên nhiên
UBND	Ủy ban nhân dân
VQG	Vườn quốc gia
XTTS	Xúc tiến tái sinh

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1: Phân bố diện tích thảm thực vật rừng VQG Ba Bể.....	16
Bảng 1.2: Tài nguyên thực vật Vườn quốc gia Ba Bể.....	17
Bảng 1.3: Thống kê các lớp động vật Vườn quốc gia Ba Bể.....	17
Bảng 3.1: Mức độ khai thác gỗ của các hộ gia đình.....	28
Bảng 3.2: Mức độ khai thác một số loại lâm sản trong khu vực.....	29
Bảng 3.3: Thu nhập từ nông nghiệp chăn nuôi dịch vụ bình quân hộ.....	30
Bảng 3.4: Tổng hợp nhu cầu chi phí của hộ trong năm.....	30
Bảng 3.5: Thu nhập trung bình một hộ.....	31
Bảng 3.6: Kết quả công tác quản lý bảo vệ rừng (2010 – 2012).....	33
Bảng 3.7: Kết quả điều tra số vụ vi phạm của các thôn 2010 - 2012.....	34
Bảng 3.8: Phân tích mối quan tâm và vai trò của các bên liên quan.....	47
Bảng 3.9: Ma trận phân tích mâu thuẫn và hợp tác của các bên liên quan.....	53
Bảng: 3.10. Nguyên tắc thực hiện đồng quản lý tài nguyên rừng.....	56
Bảng 3.11: .So sánh một số mục tiêu bảo tồn và mối quan tâm của người dân.....	65
Bảng 3.12: .Khung giám sát đánh giá các hoạt động đồng quản lý.....	71

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 2.1: Các bước tiến hành nghiên cứu.....	24
Hình 3.1: Sơ đồ tổ chức bộ máy VQG Ba Bể.....	31
Hình 3.2. Mô hình canh tác nương rẫy của người dân xã Nam Mẫu.....	38
Hình 3.3. Chu trình sử dụng và bảo tồn kiến thức bản địa	43
Hình 3.4 Tầm quan trọng giữa các đối tác trong đồng quản lý.....	48
Hình 3.5: Sơ đồ VENN các thành phần tham gia thôn Pác Ngòi	49
Hình 3.6: Các đối tác chính tham gia đồng quản lý.....	54
Hình 3.7: Nguyên tắc thực hiện đồng quản lý tài nguyên rừng	55
Hình 3.8: Cơ cấu tổ chức đồng quản lý VQG Ba Bể.....	60